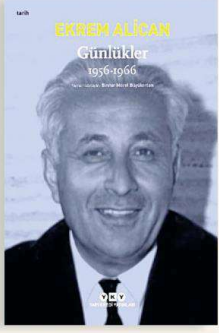

EKREM ALICAN'IN 'GÜNLÜKLERİ' (1956-1966)

Yakın tarihin ödünsüz tanığı!

“1960 öncesi ve 1960 sonrası dönemde önemli görevlerde bulunmuş devlet adamı niteliğinde bir politikacı olan, 27 Mayıs 1960’tan sonra Maliye Bakanlığı’na getirilen Ekrem Alican’ı, 1961 Anayasası’nı yapan Kurucu Meclis’te tanıdım.

O, henüz 45 yaşında, ben ise 25 yaşında ve Meclis’in divan katibiydim.

Askeri darbeler ve darbe girişimlerinin yaşandığı çalkantılı dönemde siyasi yaşamın içinde bulunan Ekrem Alican’da ilkelere bağlı, inandığı fikirlerden ödün vermeyen, ciddi, bilgili bir politik kişiliğin örnek davranışlarını görmekteyiz.

Alican’ın Günlükler’inde sadece bir olay değil, 1956-1966 arası birçok konu birinci elden görgü tanıklığıyla anlatılıyor. Günlükler, yakın tarihimizin en sarsıntılı ve tartışmalı günlerine ışık tutmaktadır. O günleri anlamak isteyenler için elden bırakılmadan okunacak bir kitap.”

ALEV COŞKUN

Ekrem Alican, 1960 öncesi ve 1960 sonrası dönemde önemli görevlerde bulunmuş devlet adamı niteliğinde bir politikacıdır. Onun, 1956-1966 yılları arasında tuttuğu notları *Ekrem Alican’ın Günlükleri (1956-1966)* adıyla *Yapı Kredi Yayınları*’na kitaplaştırılıp yayımlandı. *Ekrem Alican kimdir? Okuyucuya kısaca tanıtalım.*

Alican, 5 Mayıs 1916’da Adapazarı’nda doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’ni bitirdi, ardından Maliye Bakanlığı Maliye Müfettişi oldu. 1950 ve 1954 seçimlerinde Demokrat Parti’den Kocaeli Milletvekili seçilerek Meclis’e girdi.

*1954 seçimlerinden sonra yaşanan 6/7 Eylül olayları ve ardından DP’nin baskıcı yasalar çıkarmaya başlaması DP grubu içerisinde eleştirel seslerin yükselmesine neden oluyordu. Gazeteciler tutuklanmaya başlamıştı. Haklarında dava açılan kişilerin “ispat hakkı”na sahip olmasını isteyen bir grup milletvekili DP grubunda *Başbakan Menderes’e* karşı çıktılar. Bu grubun içinde *Prof. Dr. Fethi Çelikbaş, Doç. Dr. Turan Güneş, Kasım Küfrevi, Dr. İbrahim Öktem* ve *Ekrem Alican* vardı.*

HÜRRİYET PARTİSİ VE YENİ TÜRKİYE PARTİSİ

*Menderes’in baskıcı yöntemlerine karşı çıkan bu grup giderek büyüdü ve 30 kişi DP’den ayrılarak *Hürriyet Partisi*’ni kurdular.*

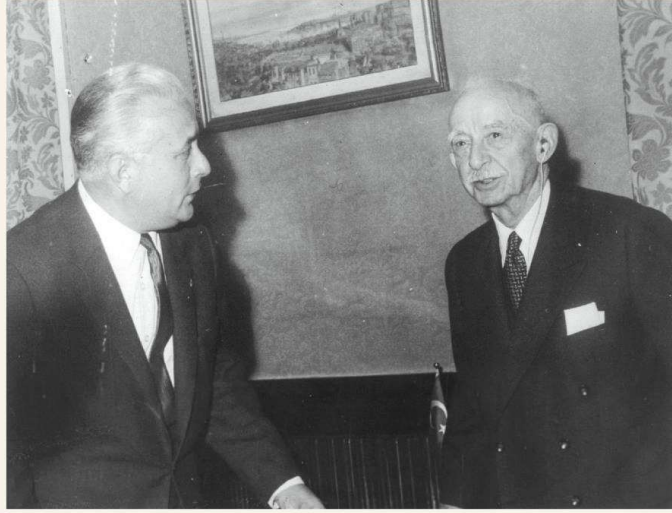
*Alican, 27 Mayıs 1960’tan sonra *Maliye Bakanlığı*’na getirildi. Alican’ı 1961 Anayasası’nı yapan *Kurucu Meclis*’te tanıdım. O henüz 45 yaşında, ben ise 25 yaşında ve *Meclis’in divan katibiydim.**

*Alican ciddi bir politikacı, bilgili bir kişilik olarak herkesin saygınlığını kazanmıştı. Bu sırada kurulan *Yeni Türkiye Partisi*’nin genel başkanlığına getirildi.*

1961 Seçimleri’nden sonra, İnönü’nün kurduğu koalisyon hükümetlerinde başbakan yardımcılığı görevinde bulundu.

Tarihi nedenlerle Alican’ın 1956-1966 yıllarını kapsayan günlükleri çok önemlidir.

Askeri darbeler ve darbe girişimlerinin yaşandığı çalkantılı bu dönemde siyasi yaşamın içinde bulunan Alican’da ilkelere bağlı, inandığı fikirlerden ödün vermeyen

bir politik kişiliğin örnek davranışlarını görmekteyiz. *Alican’ın* günlükleri *Binnur Mörel Büyükkertan* tarafından yayına hazırlanmış, 400 sayfalık kitaba ayrıca dizin ve fotoğraflar eklenmiş.

İDAMLARA KARŞI İNÖNÜ’NÜN GAYRETLERİ

Günlükler, o yıllara ait birçok konunun birinci elden izlenmesini sağlıyor. Örneğin Yassıada’da verilen idam kararları konusunda ilgili 16 Eylül 1961 tarihli notunda Alican şunları yazmış:

“... Devlet Reisi (Cemal Gürsel) teker teker parti başkanlarını davet edip görüşmeler yapmıştı... Bugün, yeniden hep birlikte davet etti. Osman Bölükbaşı hariç diğerleri bu toplantıya gittik. (İsmet İnönü, Ekrem Alican, Ragıp Gümüşpala, Enver Adakan)

(...) Cemal Paşa Yassıada kararları dolayısıyla bize durumu izah etti. Ordunun küçük bir grubunun tazyiki altındalar. Bu grubu ne kadar çalıştımsa ikna edemedim. İdam kararı konusunda ısrar ediyorlar. Neticede muhafız alayıyla ordu birlikleri arasında bir çatışma olabilir...”

Alican şöyle sürdürüyor: “Toplantıda Cemal Paşa’dan sonra ilk sözü İnönü aldı... Siyasi suçlardan dolayı bu asırda idam cezası verilemeyeceğini, ifade etti. Cemal Gürsel’e bir müşterek mek-

tup yazılması kararına varıldı. Bu mektubu İsmet Paşa dikte etti, ben yazdım, altını imzaladık ve Cemal Paşa’ya verdik.” (s. 175-176)

20 Eylül 1961 tarihli güncede ise şunlar yazılmış: *“... O gün öğleye doğru Cemal Paşa dört parti liderini Başbakanlığa davet etti. Bize Milli Birlik Komitesi’nde duruma hâkim olmadığımı ve dört idam kararının tasdik edildiğini, ikisinin de infaz olduğunu bildirdi.” (s. 177)*

Böylesi bir dönemden geçilmektedir. Ekim 1961’de genel seçimler sonrasında, hiçbir parti, hükümet kuracak sayıya erişemediği için koalisyonlar dönemi başlıyordu. Alican, 1960-1965 döneminde de önemli görevler yüklendi, İnönü’nün kurduğu koalisyon hükümetlerinde başbakan yardımcısı oldu.

TALAT AYDEMİR OLAYI

1960 askeri hareketinden sonra Albay Talat Aydemir, Harp Okulu Komutanı olmuştu. TSK içinde kurulan darbe amaçlı TSK Birliği adı verilen grubun liderliğini üstlenmişti. 22 Şubat 1962 tarihinde Talat Aydemir bir darbe girişimi başlattı. Ordu içinde karşı görüşler çatışma noktasına gelmişlerdi.

Başbakan İsmet İnönü, “*Bunlar kan dökmedikleri takdirde canlarını emniyete alır, ceza verilmeden kurtarılmasını sağlarını, ama hepsini emekliye ayırım*” diyordu.

Bu çok tehlikeli darbe girişimi kansız bir biçimde sonlandı. Alican, hükümet adına Aydemir’le uzlaşma sağlaması için isyancıların karargâhı Harp Okulu’na gönderildi.

Ekrem Alican’ın ağabeyinin eşi *Fahriye Alican, Aydemir’in* ablasıydı. Alican’ın, Talat Aydemir’e uzlaşma için gönderilmesinde sadece bu “hısnılık” ilişkisi değil, Alican’ın her yönden saygı gören kişiliği ön plana çıkmıştı.

Bu olayın birinci dereceden görgü tanığı Alican’ın konu ile ilgili nefes kesen notları gerçekten tarihe tanıklık ediyor. (s. 212-215)

Bu girişimler sonucu, kan akıtılmadığı için Talat Aydemir ve arkadaşları ceza almadan kurtuldular.

Ancak Aydemir, bir yıl sonra 22 Mayıs 1964’te bir kez daha darbe girişimi başlattı. Bu kez idamdan kurtulamadı. Alican bu olayı da ayrıntılarıyla anlatıyor. (s. 263)

Sadece bir olay değil, 1956-1966 arası birçok konu kitapta birinci elden görgü tanıklığıyla anlatılıyor. Bu günler önemlidir. Yakın tarihimizin en sarsıntılı ve tartışmalı günlerine ışık tutmaktadır. *Ekrem Alican’ın Günlükler’i (1956-1966)* o günleri anlamak isteyenler için elden bırakılmadan okunacak bir kitaptır. ■

Günlükler (1956-1966) / Ekrem Alican / Yay. Haz. Binnur Mörel Büyükkertan / Yapı Kredi Yay. / 408 s. / 2021.